

σότητα τῶν ἀφηγήσεων, περιγραφῶν καί καταγραφῶν τῆς πλούσιας πρωτογενοῦς ὕλης, ἀποτελοῦν σημαντικότερη συμβολή στήν ἐπί μέρους βιβλιογραφία τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ τοῦ Νομοῦ Σερρών καί τῆς εὐρύτερης περιοχῆς.

ΓΕΩΡΓ. Ν. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΙΔΗΣ

N. K. Μουτσόπουλος, Σταυρωμένοι Κίονες – Crossed Columns.
Ἐκδόσεις ΚΟΑΝ, Ἀθήνα 2004, σχ. 8ο, σελ. 184.

Στό πλούσιο, σημαντικό ἐπιστημονικά καί ἐντυπωσιακό σέ θεματολογία συγγραφικό ἔργο του, ὁ καθηγητής Ν.Κ. Μουτσόπουλος προσθέτει μίαν ἀκόμα μονογραφία, στά ἑλληνικά καί ἀγγλικά, μέ ἀντικείμενο τίς σταυρόσχημες ὑποδοχές σέ ὀρισμένες θέσεις τῶν βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν καί τήν ἐρμηνεία τοῦ φαινομένου, τό ὁποῖο ἐνδιαφέρει ἄμεσα καί τόν λαϊκό πολιτισμό, ἀφοῦ κύριο στοιχεῖο τῆς μελέτης εἶναι ὁ σταυρός μέ τήν πολλαπλή, πολύμορφη καί πολύσημη παρουσία του στήν παραδοσιακή ζωή.

Ἰδιαίτερα σημαντικό, ὅτι ἓνα ἀπό τά κεφάλαια τοῦ βιβλίου (τό 5, ἀκροτελεύτιο), μέ τίτλο «Λείψανα κιονολατρείας», σχετίζεται ἄμεσα μέ τή λατρευτική συνήθεια τοῦ «ὑψώματος» δένδρων, ὅπως συνηθίζεται, μεταξὺ ἄλλων τόπων, στό Νέο Σούλι Σερρών στή γιορτή τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἔθιμο γιά τό ὁποῖο ἔχομε ἀναφερθεῖ λεπτομερῶς τό 1969 στόν 5ο τόμο τῶν «Σεραϊκῶν Χρονικῶν» (σελίδες 129-148). Τά ἄλλα κεφάλαια τοῦ βιβλίου εἶναι:

1. Ὁ σταυρός σύμβολο ἀναγνωρίσεως – Σύμβολο ἀποτροπαϊκό (αἰτιολογία χάραξης σταυρῶν στά κτίσματα – δερματόστιξη¹ στά μέτωπα τῶν πρώτων χριστιανῶν).
2. Ἐνθετοί μεταλλικοί σταυροί (στήν Ἁγία Σοφία στήν Κωνσταντινούπολη, στή βασιλική τοῦ Ἁγίου Μάρκου στή Βενετία, στόν ἑλλαδικό χώρο καί τά Βαλκάνια – Μορφολογία τῶν σταυρῶν αὐτῶν).
3. Ἀνάφλυφοι καί ἐγγάρακτοι σταυροί (σέ ἀρχιτεκτονικά μέλη ἐκκλησιῶν – Μορφολογικές παραλλαγές).

1. Γιά τή δερματόστιξη ὁ καθηγητής Ν. Κ. Μουτσόπουλος ἔχει δημοσιεύσει εἰδική ὁμότιπλη μονογραφία: *Ἡ δερματόστιξη (τό τατουάζ). Διαχρονική διερεύνηση τοῦ φαινομένου.* Θεσσαλονίκη 1996, σχ. 8ο, σελ. 168 (Ἑλληνική Ἐπιτροπή Σπουδῶν Ν.Α. Εὐρώπης).

4. Διάνοιξη ὀπῶν σέ σταυρική μορφή (σέ κίονες βυζαντινῶν ναῶν καί σέ ἀνάγλυφες βυζαντινές εἰκόνες).

Στή μελέτη τοῦ θέματος του ὁ Συγγρα. ὀδηγήθηκε ἀπό τή διαπίστωση ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμα πολλά ἀδιερεύνητα σημεῖα στό ἐσωτερικό τῶν ναῶν καί ἀκόμα ὅτι ἐλάχιστα εἶναι γνωστά γιά τό πλήθος ἀπό ἐπεμβάσεις στίς ἐπιφάνειες τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιδερμίδας τοῦ ναοῦ. Ἐπεμβάσεις πού ἔγιναν ἀπό τούς ἰδρυτές, ὅπως ἡ ἐνσωμάτωση ἱερῶν λειψάνων σέ βάσεις κίωνων, ἢ ἀπό πιστούς, ὅπως δεήσεις ἢ ἐπικλήσεις θείας βοήθειας ἢ, τέλος, κάποιες ἐπεμβάσεις ἀποτροπαϊκές ἢ προφυλακτικές, οἱ ὁποῖες δέν ἔχουν ἀκόμα ἐπισημανθεῖ, ἀναμένοντας τό διεισδυτικό βλέμμα τοῦ μελλοντικοῦ ἐρευνητῆ γιά νά ἀποκαλυφθοῦν καί νά ἐρμηνευθοῦν.

Εἶναι βέβαιο ὅτι μέ τήν πρωτογενῆ ἔρευνα τοῦ Συγγρα. καί τήν παράθεση μεγάλου ἀριθμοῦ παραδειγμάτων ἀπό τριαντάχρονα ἐπιστημονικές περιοδεῖες ἐντός καί ἐκτός Ἑλλάδος, μέ τίς ἐπί μέρους παρατηρήσεις, τούς συσχετισμούς, τήν ἀναγωγή σέ παρεμφερεῖς περιπτώσεις, τήν ἐπίκληση ἀρχαίων καί ἐκκλησιαστικῶν κεμένων κλπ. στοιχεῖα, δίδεται ἱκανοποιητική ἀπάντηση στό θέμα αὐτό, τό ὁποῖο, μέ τίς παραμέτρους του, ἅπτεται τόσο τῆς βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ὅσο καί τῆς λαϊκῆς λατρείας.

Ἡ ἔρευνα τοῦ Συγγραφέα τεκμηριώνεται ἔτι περισσότερο μέ πλούσια καί ἐξειδικευμένη διεθνή βιβλιογραφία καί μέ 196 φωτογραφίες, μέ ἔξοχη ἐκτύπωση, πού συγκεκριμενοποιοῦν τά προσαγόμενα παραδείγματα τῆς ἐργασίας. Ἐργασίας, ἣ ὁποία, συνελόντι εἰπεῖν, ἀποτελεῖ «μία πειραματική διερεύνηση στόν κόσμον τῆς μεταφυσικῆς τοῦ Βυζαντινοῦ ναοῦ καί στό συμβολισμό τῶν ἐπί μέρους ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν του: Ἁγία Τράπεζα καί κιβώριο, ἐπισκοπικός θρόνος, κίονες, ἀλλά καί παραστάδες, ὄψεις καί κατακόρυφες ἐπιφάνειες τῶν ἐκκλησιῶν».

Χαλκέντερε Καθηγητά, ἔρρωσο!

ΓΕΩΡΓ. Ν. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΙΔΗΣ